

Směrnice o rovnosti a rámce týkající se lidských práv

Peter Reading
Právní zástupce
Komise pro rovné příležitosti
Hongkong, Čína

1

EU a mezinárodní rámce týkající se lidských práv

- EU jako globální vůdce při podpoře rovnosti
- Vztah mezi směrnicemi o rovnosti a rámci EU týkajícími se lidských práv
- Vztah mezi EU a Radou Evropy
- Vztah mezi EU a Organizací spojených národů

2

Symposium EU o právech LGBTI v Hongkongu

Working Together for an Inclusive Society:
LGBTI Rights in Comparative Perspective
性見共融國際研討會

3

Odlišné a paralelní

Směrnice o
rovnosti

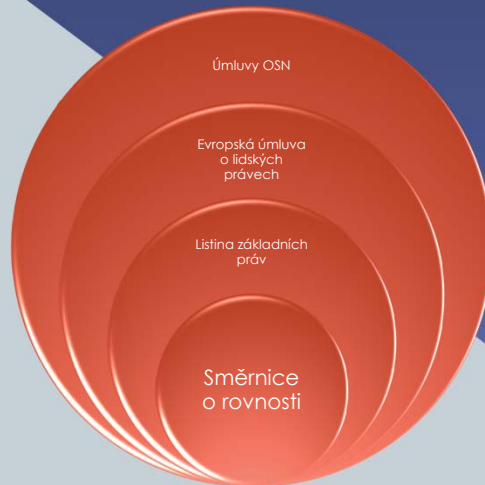
Listina
základních
práv

Evropská
úmluva o
lidských
právech

Úmluvy OSN

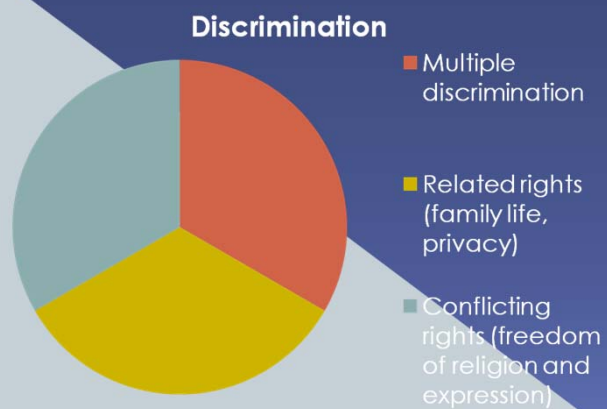
4

Podobné a překrývající se

5

Vztah mezi právem na rovnost a dalšími právy

6

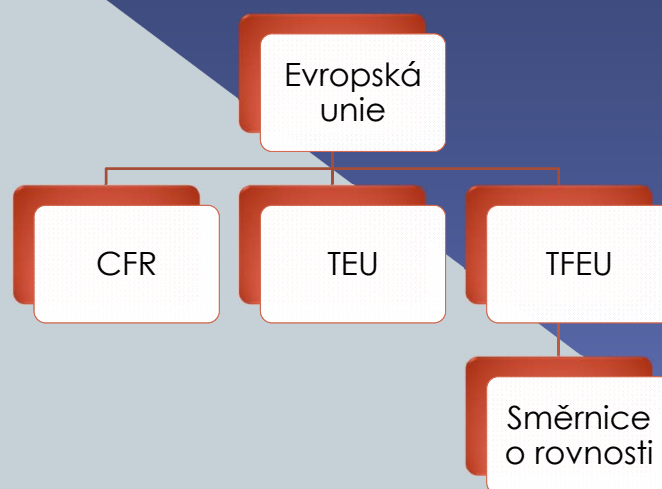
Lisabonská smlouva

Hlavní body:

- ◉ Vstoupila v platnost 1. prosince 2009: významné změny ústavního rámce EU
- ◉ Rámce ochrany lidských práv významně posíleny
- ◉ Tři hlavní dokumenty: Smlouva o Evropské Unii (TEU), Smlouva o fungování Evropské unie (TFEU) a Listina základních práv (CFR)

7

Lisabonská smlouva

8

Lisabonská smlouva: TEU

- ◉ Stanoví záměry a cíle EU s ohledem na rovnost a další lidská práva
- ◉ Listina základních práv má stejný statut jako TEU a TFEU: čl. 6 odst. 1
- ◉ Vyžaduje, aby EU přistoupila k Evropské úmluvě o lidských právech (ECHR): čl. 6 odst. 2
- ◉ Základní práva tvoří podle ECHR a členských států „obecné zásady“ práva Unie: čl. 6 odst. 3

9

Lisabonská smlouva: TFEU

- ◉ Organizuje fungování a oblasti pravomocí EU
- ◉ Pravomoc přijmout opatření a vytvořit směrnice k boji proti diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace: článek 19

10

Listina základních práv

- ◉ Uzavřena v prosinci 2000, závazná však až od 1. prosince 2009
- ◉ Stanoví hlavní lidská práva občanů EU s ohledem na oblasti důstojnosti, svobody, rovnosti, solidarity, občanských práv a spravedlnosti, kde má EU pravomoc
- ◉ Listina platí pro všechny instituce EU, právní předpisy, politiky a pro členské státy při provádění právních předpisů EU
- ◉ Listina je přímo vynutitelná ze strany Soudního dvora Evropské unie
- ◉ Vnitrostátní soudy musí listinu uplatňovat u věcí zahrnujících používání jakéhokoli zákona EU (včetně směrnic o rovnosti)

11

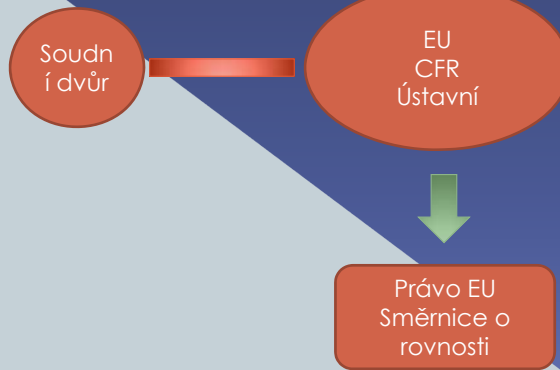
Listina základních práv

Právo na zákaz diskriminace

„Zakazuje se jakákoli diskriminace založená zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, věku nebo sexuální orientaci“: čl. 21 odst. 1

12

Listina základních práv

13

Listina základních práv

Věc Test-Achats C-236/09 ze dne 1. března 2011

Otázka: Vyhovuje směrnice o rovnosti pohlaví Listině základních práv?

Fakta:

Nevládní organizace vznesla stížnost na belgickou vládu a domáhala se, aby belgická vláda zrušila belgické právní předpisy týkající se rovnosti, které umožňují diskriminaci na základě pohlaví ve věcech pojištění

Belgické právní předpisy týkající se rovnosti provedly směrnici 2004/113/ES o zásadě rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování, která takovou diskriminaci umožnila

Uveden odkaz na výklad směrnice ze strany Soudního dvora Evropské unie

14

Listina základních práv

Věc Test-Achats C-236/09 ze dne 1. března 2011

Rozhodnuto:

Článek 4 zakazuje přímou a nepřímou diskriminaci na základě pohlaví při poskytování zboží a služeb

Článek 5 odst. 1 zakazuje „... použití pohlaví jako faktoru při výpočtu výše pojistného a pojistného plnění pro účely pojištění a souvisejících finančních služeb“ v pojistných smlouvách uzavřených po 21. prosinci 2007

Výjimka

Článek 5 odst. 2: bez ohledu na čl. 5 odst. 1 může být pohlaví určujícím faktorem při hodnocení rizika „založeném na příslušných a přesných pojistně-matematických a statistických údajích“

Vztahuje se pouze na smlouvy uzavřené před 21. prosincem 2007

Členské státy musí shromáždit a zveřejnit údaje týkající se pohlaví jako pojistně-matematického faktoru a své rozhodnutí přezkoumat v prosinci 2012

15

Listina základních práv

Věc Test-Achats C-236/09 ze dne 1. března 2011

Rozhodnuto:

Bod odůvodnění 4 odkazuje na rovnost mužů a žen jako základní zásadu EU

Článek 21 Listiny zakazuje diskriminaci na různých základech včetně pohlaví

Článek 23 vyžaduje rovnost mužů a žen ve všech oblastech

Pro výjimku podle čl. 5 odst. 2 není stanoveno časové omezení

Článek 5 odst. 2 je „neslučitelný s články 21 a 23“ a neplatný od 21. prosince 2012.

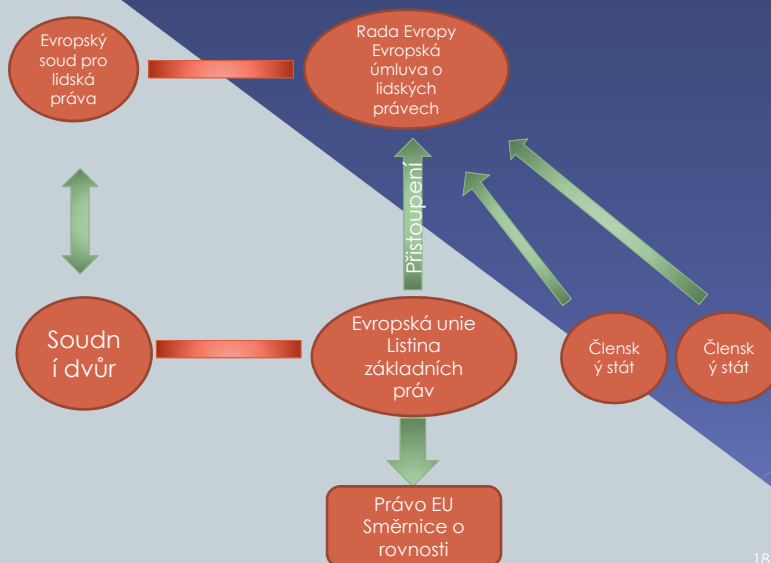
Pojistitelům a členským státům je poskytnuta časová lhůta na změnu jejich politik, postupů i vnitrostátních zákonů.

16

EU a Rada Evropy

EU a Rada Evropy

18

Přistoupení EU k Evropské úmluvě o lidských právech

- ◉ Smlouva o Evropské unii vyžaduje, aby EU přistoupila k Evropské úmluvě o lidských právech (ECHR): čl. 6 odst. 2
- ◉ V současnosti obsahuje Evropská úmluva o lidských právech obecné zásady práva EU, ale není pro instituce EU závazná a ponechává prostor v oblastech ochrany a vynucení
- ◉ Přistoupení umožní občanům EU, aby předkládali Evropskému soudu pro lidská práva stížnosti v případech údajných porušení Evropské úmluvy o lidských právech ze strany institucí EU nebo členských států při provádění práva EU

19

Přistoupení EU k Evropské úmluvě o lidských právech

- ◉ **Návrh dohody: duben 2013**
Postup spolužalovaných u Evropského soudu pro lidská práva (EU a členských států)
Postup rozhodnutí Soudního dvora v předstihu
- ◉ **Posudek 2/13 Soudního dvora, 18. prosince 2014**
Návrh dohody dostatečně nezachovává autonomii EU (např. postup rozhodování Soudního dvora v předstihu) a porušuje právo EU
Odlišný postoj institucí EU a 28 členských států

Významná komplikace pro přistoupení EU
<http://cjlcl.org.uk/2014/12/20/court-justice-european-union-finds-draft-agreement-eu-accession-echr-incompatible-eu-law/>

20

Judikatura: vztah mezi Evropskou úmluvou o lidských právech a směrnicemi EU

21

Diskriminace na základě náboženského vyznání a svoboda náboženského vyznání

**Eweida v. Spojené království, Chaplin v. Spojené království,
Ladele v. Spojené království, McFarlane v. Spojené království**

Použití 48420/10, 59842/10, 51671/10 a 36516/10

Evropský soud pro lidská práva, 15. ledna 2013

Jaké jsou základní prvky práva na projev vašeho náboženského
vyznání v zaměstnání?

Vztah mezi právy podle článků 9 a 14 a stížnostmi týkajícími se
diskriminace na základě náboženského vyznání

Vyrovňování rozporů mezi projevy náboženského vyznání a
diskriminací na základě sexuální orientace

22

23

24

Diskriminace na základě náboženského vyznání a svoboda náboženského vyznání

Eweida v. Spojené království, Chaplin v. Spojené království

Neúspěšné stížnosti na přímou a nepřímou diskriminaci na základě náboženského vyznání u soudů ve Spojeném království

Použily soudy Spojeného království řádně vnitrostátní právo týkající se diskriminace v souladu s články 9 a 14?

Odůvodnění Evropského soudu pro lidská práva je použitelné na výklad směrnice 2000/78/ES ve vztahu k diskriminaci na základě náboženského vyznání

25

Diskriminace na základě náboženského vyznání a svoboda náboženského vyznání

Eweida v. Spojené království, Chaplin v. Spojené království

Rozhodnuto:

Eweida, 5 ku 2 šlo o porušení článku 9
Chaplin, jednomyslně nešlo o porušení článku 9

Viditelné nošení kříže nebo jiný projev nemusí být povinným požadavkem náboženského vyznání za účelem jeho ochrany

Skutečnost, že zaměstnanec může měnit pracovní místa, by neměla být určující z hlediska toho, zda došlo k porušení práv podle článku 9, ale faktorem při rozhodování, zda byly politiky přiměřené

26

Diskriminace na základě náboženského vyznání a svoboda náboženského vyznání

Eweida v. Spojené království, Chaplin v. Spojené království

Zásady relevantní pro tvrzení o nepřímé diskriminaci na základě náboženského vyznání:

Eweida

- Jednotný cíl profesionálního obrazu a značky
- Jiné náboženské skupiny mohly nosit oblečení související s náboženským vyznáním spolu s uniformami British Airways
- British Airways změnila svoji politiku týkající se uniform s cílem umožnit nošení náboženských předmětů

Chaplin

- Politika týkající se oblečení zdravotních sester v nemocnicích vytvořena z důvodu ochrany zdraví a bezpečnosti
- Obava z poranění pacientů při zachycení předmětů
- Žádné jiné náboženské skupiny nemohly nosit náboženské předměty

27

28

29

30

Diskriminace na základě náboženského vyznání a svoboda náboženského vyznání: rozpor se sexuální orientací

Ladele v. Spojené království, McFarlane v. Spojené království

Neúspěšné stížnosti ve Spojeném království na přímou a nepřímou diskriminaci na základě náboženského vyznání

Použily soudy Spojeného království řádně vnitrostátní právo o diskriminaci v souladu s články 9 a 14?

Odůvodnění Evropského soudu pro lidská práva je relevantní s ohledem na výklad směrnice 2000/78/ES ve vztahu k diskriminaci na základě náboženského vyznání

31

Diskriminace na základě náboženského vyznání a svoboda náboženského vyznání: rozpor se sexuální orientací

Ladele v. Spojené království, McFarlane v. Spojené království

Rozhodnuto:

Ladele, 5 ku 2 nešlo o porušení článků 9 a 14

McFarlane, jednomyslně nešlo o porušení článků 9 a 14

Článek 9 je relativní právo: lze je omezit na ochranu práv jiných osob

Ladele: Místní úřad měl právo vynutit politiku, podle které zaměstnanci nesmí diskriminovat jiné osoby na základě sexuální orientace ve vztahu k veřejné službě u občanských partnerství

McFarlane: Organizace poskytující poradenství měla právo vynutit politiku poskytování poradenských služeb bez diskriminace

32

Diskriminace na základě náboženského vyznání a svoboda náboženského vyznání: rozpor se sexuální orientací

Ladele v. Spojené království, McFarlane v. Spojené království

Důsledky pro směrnice EU a Listinu základních práv

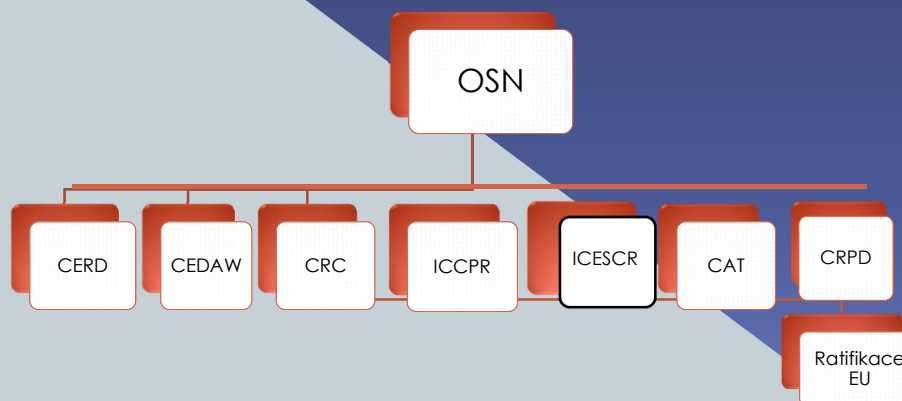
Vnitrostátní zákon o diskriminaci Spojeného království zahrnuje diskriminaci na základě sexuální orientace ve veřejných funkcích a při poskytování služeb

Směrnice 2000/78/ES zahrnuje pouze diskriminaci na základě sexuální orientace v zaměstnání, ale článek 21 Listiny základních práv je relevantní

Ustanovení o nepřímé diskriminaci na základě náboženského vyznání ve směrnici musí být vykládána s ohledem na článek 9 judikatury Evropského soudu pro lidská práva a článek 21 Listiny základních práv o diskriminaci na základě sexuální orientace

33

EU a OSN

34

Ratifikace EU Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (UNCRPD)

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením

Vstoupila v platnost dne 3. května 2008, EU Úmluvu ratifikovala dne 11. ledna 2011

Poprvé, kdy EU ratifikovala mezinárodní úmluvu o lidských právech: ratifikace jiných úmluv OSN?

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením je závazná pro instituce EU: EU patrně Úmluvu nesplňuje v plném rozsahu, protože chybí ochrana před diskriminací na základě zdravotního postižení v oblastech bydlení, vzdělávání a zdraví (silný argument pro navrhovanou směrnici)

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením je relevantní pro výklad práva o diskriminaci na základě zdravotního postižení

35

Judikatura týkající se zdravotního postižení

Chacon Navas C-13/05 ze dne 11. července 2006

Význam zdravotního postižení

V rámcové směrnici 2000/78/ES chybí definice

Uvádí „omezení vyplývající z fyzických, duševních nebo psychických postižení, bránící účasti dotčené osoby na profesním životě“ a musí být pravděpodobné, že „bude dlouhodobé“

36

Judikatura týkající se zdravotního postižení

Ring C-335/11 a Werge C-337/11 ze dne 11. dubna 2013

Fakta:

- Paní Ring pracovala u společnosti pro sociální bydlení a trpěla chronickými bolestmi zad v bederní oblasti. Paní Werge pracovala jako sekretářka a při dopravní nehodě utrpěla hyperflexi krku.
- Obě dostaly výpověď v souladu se svými smlouvami, které umožňovaly výpovědní lhůtu jeden měsíc, pokud v období 12 měsíců trvala pracovní neschopnost celkem 120 dnů.
- Stěžovatelky tvrdily, že měly zdravotní postižení a měla jim být nabídnuta přiměřená úprava ve formě práce na částečný úvazek.

37

Judikatura týkající se zdravotního postižení

Ring C-335/11 a Werge C-337/11 ze dne 11. dubna 2013

Rozhodnuto:

Vzhledem k tomu, že EU ratifikovala CRPD, musí být směrnice 2000/78 vykládána co možná nejdůsledněji

Použitá definice podle CRPD (článek 1):

„zahrnuje osoby, které mají dlouhodobé fyzické, mentální, intelektuální nebo smyslové poruchy, jež při interakci s různými překážkami mohou bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.“

38

Judikatura týkající se zdravotního postižení

Ring C-335/11 a Werge C-337/11 ze dne 11. dubna 2013

Rozhodnuto:

- Nemoc může zakládat zdravotní postižení a skutečnost, že postihuje průceschopnost osoby pouze částečně, není určující,
- Zkrácení pracovní doby může být přiměřenou úpravou.

39

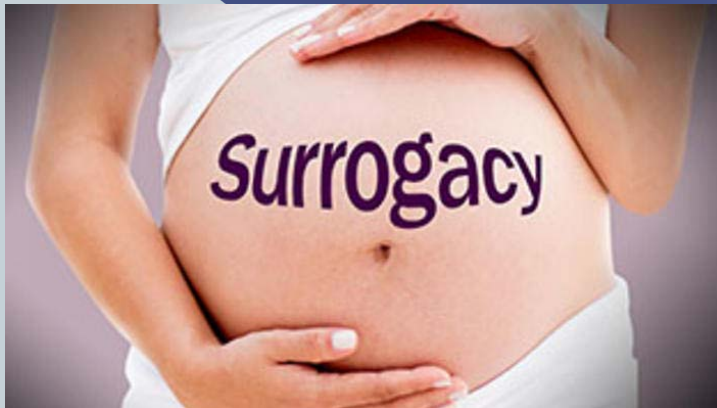
Judikatura týkající se zdravotního postižení

Kaltoft C-354/13 Dánsko, 18. prosince 2014

Rozhodnuto:

- Se zaměstnancem byl rozvázán pracovní poměr z důvodů souvisejících s obezitou,
- Obezita sama o sobě není podle směrnice 2000/78/ES chráněnou vlastností,
- Ale při použití CRPD, kde se jedná o omezení vyplývající z fyzických, duševních nebo psychických postižení bránící účasti, může jít o zdravotní postižení.

40

41

Judikatura týkající se zdravotního postižení

Z v. Government Department Irsko C-363/12 ze dne 18. března 2014

Fakta:

Paní Z neměla dělohu a nemohla otěhotnět, ale měla zdravé vaječníky a byla plodná

Spolu s manželem měla dítě od náhradní matky v USA, nebyla jí přiznána mateřská dovolená

Zda jde o diskriminaci na základě pohlaví (směrnice o zásadě rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy), diskriminaci na základě zdravotního postižení (směrnice 2000/78/ES)

Rozhodnutí:

- Nejde o diskriminaci na základě těhotenství, protože nebyla těhotná
- CRPD použita, ale nešlo o diskriminaci na základě zdravotního postižení: měla dlouhodobou fyzickou poruchu, ale ta negativně neovlivnila její schopnost vykonávat práci a zapojit se do ní

Poznámka: Sporný závěr a přístup k diskriminaci na základě zdravotního postižení

42

Závěry

- ◉ Směrnice o rovnosti: musí vyhovět Listině základních práv a být důsledně vykládány podle ní
- ◉ Není pravděpodobné, že by EU mohla v blízké budoucnosti přistoupit k ECHR
- ◉ Judikatura ECHR je však přímo použitelná pro výklad směrnic o rovnosti
- ◉ UNCRPD: přímo použitelná při výkladu směrnic o rovnosti, tvorba práva a politiky

43